

Vraag nr. 93
van 20 februari 2004
van de heer ANDRE MOREAU

Rusthuisbewoners – Zakgeld

De wet tot wijziging van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn bepaalt hoeveel zakgeld een OCMW moet geven aan rusthuisbewoners waarvoor het een betalingsverbintenis heeft aangegaan.

1. Nog steeds doen zich problemen voor op het vlak van de aanwending van dat zakgeld en wat de rustoordbewoner daarmee mag of moet betalen.

Een veel voorkomend twistpunt, dat de problematiek misschien nog het best illustreert, zijn bijvoorbeeld de kosten van de kapper : moet dat van het zakgeld af, of moet het in de vaste verblijfskosten worden gerekend. Het geeft soms zelfs aanleiding tot discussies met zelfbetalende rusthuisbewoners en het kan de indruk doen ontstaan van ongelijke behandeling.

In welke mate is de aanwending van het zakgeld door de overheid gepreciseerd ? In de wetgeving ? In omzendbrieven ?

Problemen in die zin doen zich al lang voor, en telkens opnieuw ontstaan er misverstanden of blijkt er onvoldoende informatie. Wat doet de bevoegde overheid daaraan ?

2. Ook met betrekking tot dementerende rusthuisbewoners voor wie het OCMW een betalingsverbintenis heeft aangegaan, doen zich geregeld problemen voor m.b.t. het zakgeld.

De indruk bestaat dat de wijzen waarop men zich aanpast aan de specifieke problemen van deze bewoners, vrij kunnen worden bepaald.

Soms krijgen zij geen zakgeld in handen omdat ze handelingsonbekwaam zijn, soms wordt ter vervanging van het zakgeld een schriftelijk akkoord opgemaakt voor de betaling van de kosten die normaliter met dat zakgeld worden betaald. Soms wordt het aan de bewoners gegeven, maar stelt men een toename van het bezoek vast op de data dat het zakgeld wordt uitbetaald... Het kan toch niet de bedoeling zijn dat dit verplichte zakgeld verdwijnt zonder dat de bewoner zelf er iets aan heeft.

In theorie kan een bewindvoerder worden aangesteld voor het beheer ervan, maar in de praktijk gebeurt dat zelden of nooit. Het kan ook wat overkomen als een belediging van de familie.

- a) Welke specifieke regels zijn er m.b.t. het zakgeld van dementerende rusthuisbewoners waarvoor het OCMW een betalingsverbintenis heeft aangegaan ?
- b) Welke maatregelen zijn er genomen om op dat vlak enerzijds de bewoners zoveel mogelijk te respecteren, maar anderzijds toch ook misbruiken en oneigenlijk gebruik van het zakgeld te voorkomen ?
- c) Welke informatie-initiatieven zijn er naar de betrokken instellingen, bewoners en familieleden m.b.t. deze delicate aangelegenheid ?
- d) Welke mogelijkheden zijn er om misbruiken te melden ? Hoeveel meldingen zijn er op dat vlak ? Heeft men zicht op de omvang van het probleem ?

Antwoord

1. Het recht op zakgeld van de resident van een voorziening werd wettelijk vastgelegd in artikel 98, § 1, 2° lid van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, zoals gewijzigd bij de wet van 5 augustus 1992.

De bedoeling van de wetgever was duidelijk: aan de betrokkenen een deel van hun bestaansmiddelen waarborgen om hen in staat te stellen om deel te nemen aan het maatschappelijk leven (Parl. St., Kamer, 1990-1991, 1734/1, 26).

De wet bepaalde echter niet de hoogte van het zakgeld, noch de uitgaven die met dit zakgeld mochten worden gedragen. Zoals bij elke beslissing inzake individuele dienstverlening beschikten de OCMW's terzake over een grote autonomie. Uiteraard gaf dit op het terrein aanleiding tot grote verschillen, zowel wat het bedrag van het zakgeld betreft als wat de bestemming van het zakgeld betreft. Een beroep bij de arbeidsrechtbank was hier het enig mogelijke correctief. Zo oordeelde de arbeidsrechtbank van Dendermonde op 12 december 1995 dat het zakgeld dient om te voorzien in persoonlijke behoeften, en voor kleine aankopen die het leven aangenaam maken, en dat het zakgeld in geen

geval mag worden gebruikt om geneeskundige en farmaceutische kosten te betalen.

Vertrekkend vanuit het inzicht dat de grote verschillen inzake de toekenning en de aanwending van het zakgeld indruisen tegen het recht op een waardig leven en een gelijkwaardige behandeling, heeft de wetgever op 3 mei 2003 artikel 98 van de organieke OCMW-wet opnieuw gewijzigd. Het OCMW blijft weliswaar bevoegd om autonoom het bedrag van het zakgeld te bepalen, maar deze autonomie wordt op twee punten begrensd. Enerzijds bepaalt de wet dat het zakgeld voor de bewoner in een rusthuis niet lager mag zijn dan 75 euro per maand, en anderzijds draagt zij de Koning op om te bepalen welke kosten in geen geval op dit zakgeld mogen worden aangerekend.

Op dit moment is dit koninklijk besluit er nog niet en staat het de OCMW's in beginsel vrij om autonoom te bepalen wat zij op het zakgeld aanrekenen. Uiteraard is het raadzaam dat zij zich hierbij houden aan de krijtlijnen die in dit verband door de arbeidsrechtbanken getrokken werden.

2. Vanzelfsprekend hebben ook de dementerende bejaarden die met steun van het OCMW in een rusthuis verblijven recht op het gewaarborgde zakgeld. Velen onder hen zijn echter niet in staat dit zakgeld, dat hun persoonlijk toekomt, zelf te beheren en voor hen dient dan ook te worden gezocht naar een oplossing die het best beantwoordt aan hun concrete noden.

Specifieke regels in verband met het beheer van het zakgeld van dementerende bewoners zijn er niet. In deze context kan enkel worden verwezen naar artikel 488bis van het Burgerlijk Wetboek dat voorziet in de mogelijkheid om een voorlopig bewindvoerder aan te stellen. Met betrekking tot de gestelde problematiek moeten we dan ook een onderscheid maken tussen diegenen waarvoor een voorlopig bewindvoerder werd aangesteld en diegenen waarvoor dit niet het geval is.

Voor de eerste categorie rijst geen bijzonder probleem. Het zakgeld wordt in beginsel uitbetaald aan/beheerd door de voorlopig bewindvoerder, die in dit verband met de instelling een praktische regeling kan treffen.

Voor diegenen waarvoor geen bewindvoerder werd aangesteld, is het wellicht aangewezen om in onderling overleg tussen de resident, zijn fa-

milie of de vertrouwenspersoon die de opname-overeenkomst ondertekent en de directie van de instelling overeen te komen aan wie het zakgeld wordt uitbetaald en hoe het zal worden aangewend. In sommige gevallen zal een familielid deze verantwoordelijkheid op zich nemen; in andere gevallen zal dit de instelling zijn. Wanneer een concrete afspraak door onderlinge onenigheid onmogelijk blijkt, of wanneer misbruiken zouden worden vastgesteld, is het wellicht raadzaam de vrederechter te verzoeken om alsnog een voorlopig bewindvoerder aan te stellen. Elke belanghebbende kan hiertoe het initiatief nemen.

3. Bij mijn weten werden tot op heden, naar de voorzieningen toe, geen informatie-initiatieven genomen in deze delicate aangelegenheid.
4. Eventuele malversaties in hoofde van het rusthuis kunnen altijd worden gemeld bij de Rusthuis-infofoon.

In het jaar 2003 registreerde de rusthuis-infofoon twee klachten in verband met het achterhouden van zakgeld door het rusthuis. Na onderzoek bleken beide klachten ongegrond te zijn.

De beslissing van het OCMW tot vaststelling van het bedrag van het zakgeld en van de uitgaven die hierop mogen worden aangerekend, is een beslissing inzake individuele dienstverlening die, overeenkomstig artikel 71 van de OCMW-wet, enkel kan worden aangevochten bij de arbeidsrechtbank. Dit neemt echter niet weg dat duidelijke overtredingen door het OCMW van de in artikel 98, § 1 van de OCMW-wet opgelegde normen altijd kunnen gesignaleerd aan de afdeling Inspectie en Toezicht van mijn administratie.